

Czegő Zoltán Tata kérelme

Ó, jöjjetek már vissza, kiszáradt
a szemem, a szívem.
Bánatban elfelejték
szeretni, azt hiszem.

A meggy már elérett, fölették
verebek, a rigók.
Lassan már augusztus vet cigány-
kerekét, karikót.

Az idén láttatok görögöt,
törököt meg tatárt.
Ne engedjétek veszendőbe
elárvult Nagytatát!

Kevés lehet hátra, hiába
osztom és szorozom.
Védangyalaim elaludtak
lágy csillagporokon.

Rengeteg a dinnye, üzenem
az égi madártól.
Jobban már nem lehettek
ily távol Tatától.

Ahogy én, oly árván nem marad
se görög, se tatár.
Jöjjetek haza, nyitva, tárva
a karom s a határ.

– *Ki volt Orfeusz? Történelmi személy volt-e Orfeusz?*

– Orpheusz az antik hagyomány szerint elsősorban költő és zenész volt. Alakja azonban számos olyan további kulturális és vallási szempontból alapvető jelenséghez is kötődött, mint a beavatási szertartások és a jóslás. Számos legenda fűződött énekesi képességeihez, szerelméhez és halálához.

– *Mennyire rekonstruálható az orfikus hagyomány?*

– Több értelemben is beszélhetünk orfikus hagyományról. Egyrészt szólhatunk azon állandóan gazdagodó és változó történetek együtteséről, melyek Orpheusz mitikus életrajzát, annak különböző változatait adják. Úgy tűnik például, hogy a későbbi korok fantáziáját leginkább megragadó Eurüdiké-történet csak későbbi fejlemény. Ezt a hagyományt irodalmi szövegekből és képzőművészeti alkotásokból rekonstruálhatjuk.

Van azonban egy olyan hagyomány is, amely számára Orpheusz „tettei” kevésbé voltak lényegesek, és amely az Orpheusz tulajdonított szövegekre, hexameterben íródott himnuszokra és az istenek generációit leíró teogóniákra koncentrált. Ez a szöveggéközpontú hagyomány – mely végigvonul az antikvitás egészén, az archaikus kortól az i.sz. 6. századig – Orpheusz költeményeit a legfőbb igazság és bölcsesség letéteményeseinek tekintette. Ez az attitűd eredendően valóságos indíttatású, és a szövegeknek fontos szerepet tulajdo-

Irodalmi Jelen

VIII. évfolyam
85. szám
2008. november

Ki volt Orfeusz?

Betegh Gábor, a szenzációsnak számító derveni papirusz kutatója, egyetemi professzor válaszolt **Weiner Sennyey Tibor** kérdéseire.

„Sok közös témájuk van. Számos dologban egyetérthetnének, de Hérakleitosz csak azért is ellentmond. Magának is. Megkeveri italát, és tüzet kér. Orpheusz, biztos, ami biztos, csak vizet rendel (egyres vallástörténészek szerint egy orfikus nem fogyaszthat alkoholt), de ez is elég neki, hogy rögtön dalra fakadjon.”

nított a lélek megváltásában, egy halál utáni jobb állapot elérésében. Korán megjelent azonban az a megfontolás is, hogy a költeményekbe foglalt tudás csak a megfelelő értelmezés révén válik hozzáférhetővé. Ez a hozzáállás pedig folyamatos érintkezést tett lehetővé teológiai és filozófiai fejleményekkel: az értelmezés kortárs filozófiai és teológiai gondolatokat láthatott bele Orpheusz költeményeibe.

Varga László:
Szobahőmérsékleten

Jánosi András:
A nap foga

Eszteró István és Anavi Ádám
*fordítások Șerban Foarță
verseiből*

Simó Márton:
(Béla)

Ayhan Gökhan *versei*

Papp Kincses Emese:
*A boldogságbusz este
hatkor indul*

A TARTALOMBÓL

Lapszámunkat **Holányi Julianna**
festményeivel illusztráltuk

Fontos látnunk azt is, hogy az orfikus költeményeknek – mondjuk a homéroszi vagy hésziadoszi költeményekkel szemben – nem volt kodifikált, rögzített formájuk. Különböző változatok léteztek egymás mellett, és a régebbi szövegek alapján újabbak íródhattak – ezen újabb változatok pedig magukba építhettek új gondolati, teológiai, filozófiai elemeket. A kései antikvitás platonikus filozófusai például meg voltak győződve arról, hogy Orpheusz költeményeiből ugyanaz a komplex metafizikai rendszer olvasható ki, mint Plátón filozófiailag legsúlyosabb dialógusaiból. Egy ilyen exegézis természetesen számos, a mai olvasó számára teljesen idegen interpretatív lépésre épült. A dolgot lényegesen megkönnyítette azonban, hogy az általuk használt szöveg – az ún. orphikus Rhapszodiák – az archaikus korra visszamenő orfikus költemények alapján, de már platonikus hatásokat is befogadva íródott. Az orfikus hagyomány ettől maradhatott folyamatosan élő és aktuális. Ha beszélhetünk orfikus hagyományról, akkor ez nem egy mindenki által elfogadott doktrinán, hanem az Orpheusz tulajdonított szövegekhez való viszonyon alapul. Jelentős, egyes esetekben szenzációs régészeti feltárások nyomán a korai orfizmusra vonatkozó adataink az utóbbi évtizedekben jelentősen bővültek.

(Folytatása a 2. oldalon)

VARGA LÁSZLÓ

Szobahőmérsékleten

Dél körül, mikor az ég homályos halványkékje
Oldja a várost,
Gyorsabban párolog a változatlan tünő jelen,
Szobahőmérsékleten.

Akvárium-magányában pácolódik a sárga
Uzonyú hal,
Mint kiátkozott, szájtáti, döglődő, pikkelyes
Angyal.

Szememre tetoválva ott van, hogy lássam:
Az erő.
Szobahőmérsékleten gyorsabban bomlik
Az agyvelő.

A költemény

„és most már azt hiszem, hogy nincs igazság,
már azt, hogy minden kép és költemény,
azt, hogy Dsuang Dszi álmodja a lepkét,
a lepke őt és mindhármunkat én.“

(Szabó Lőrinc fordítása)

Nézd Dsuang Dszi, itt e tájat,
Ez mind csak kép és költemény.
Bár szép, tudod jól, hogy csak látszat,
Ahogy nőalakot ölt a fény.

És a fény, lehet csak hírnök,
Egy más világból átsugárzik,
Ott nem lehet se szép, se szent,
Ott nem ragyog és nem hullámzik.

Itt ő a herceg, ő a pápa,
Vagy Júlia szobám falán,
Egy nő, ki fényes, nem parázna,
Egy nő, ki üres vers talán.

S bár én írom, a fény a Mester,
Vagy az, ki álmodja a fényt,
Ki álmodik, vagy a világra
Ír egy hosszú költeményt.

Az akt

Eltűntél ím e furcsa ködbe',
hiányod versbe költözött be,
belőled íme ez maradt:
szemem vásznára hűvös akt,
(most hideg színekbe olvad éppen
nem sárgán, hamupipőke-kéken)
szemem vásznán, s a szem mögött
hiányod versbe költözött,
homályos akton hűvös képen,
sárgán és hamupipőke-kéken,
széthullsz a vásznon, s a látmezőn,
ó, Júlia, te céda nőm.

Egy múzeumban, vagy étteremben
ellakhatnánk egy képkeretben.
Minek a ruha, s a mozdulat,
legyen szerelmünk hűvös akt.
Összefonódva egy alakban,
örök szereplők legyünk ez aktban,
vagy (hogy a kor megértse) egy pornóképen,
hol intim pózban szeretlek éppen.

Ki volt Orfeusz?

(Folytatás az 1. oldalról)

Az anyag értelmezése azonban vitatott. Egyre több, feltehetően az orfizmusozhoz kapcsolódó aranylemezt kerül elő sírokból. Kérdéses, hogy az ezeken található, a halottak útmutatásul szolgáló szöveg milyen viszonyba állítható más orfikus szövegekkel. Aztán persze ott van a Derveni papirusz is, amelyről később még szót fogunk ejteni.

– *Melyek azok az alapfogalmak, alpmítoszok, amelyre az Orfeusz-szövegvilág épül?*

– Az előbbieket fényében már világos lehet, hogy e szövegek „családi hasonlóságot” mutatnak. Vannak központi jelentőségű mitikus elemek, amelyek számos szövegben megjelennek, azonban feltehetőleg egyetlen olyan epizód sincs, amely ne lehetne lecserélhető, felváltható, átírható. Az egyik

ilyen kiemelkedően fontos, számos szövegben megjelenő epizód a világ Zeusz általi újratemtése: Zeusz, mikor átveszi a hatalmat apjától az Éjszaka jóslatát követve lenyel valamit – különböző változatok szerint vagy egy Phanész nevű ősisenséget vagy Uránosz Kronosz által levágott falloszát – és ezzel valamiképpen magába egyesíti az egész világot és az összes isteneket, hogy aztán mindezt magából újratemtse. Ez a hagyományos, hésziódoszi történethez képest meglepő epizód jól illusztrálja azt is, amiről az előbb beszéltünk: azt, hogy az orfikus szövegek miként tudtak mitikus formában teoretikus megfontolásokat megjeleníteni. A korai görög filozófiában fontos szerepet kap az a gondolat, hogy az áll a dolgok hierarchiájának élén, az határozza meg, kormányozza a világot, amiből a dolgok keletkeznek. Ezzel szemben a „hagyományos” mitológia szerint Zeusz csak a sokadik generációban jelenik meg: eredet és végső hatalom nem esik egybe. A világ újratemtésének orfikus története biztosítja, hogy Zeusz lehessen „az első”, a szó mindkét értelmében.

– *Thomas Taylor orfikus himnusz gyűjteménye nyújt-e, s ha igen, mennyire valós képet nyújt a görög hagyományról?*

– Nagyon kevésbé, a mű elavult.

– *Hol és mikor fedezték fel a Derveni papiruszt?*

– A Derveni papiruszt 1962-ben, Thessaloniki mellett, egy halotti máglya maradványai között fedezték fel.

– *Mikor keletkezett a szöveg?*

– A szöveg valószínűleg az i.e. 4. században keletkezett. Írója nagyjából Platon kortársa lehetett.

– *Mit tartalmaz – nagyjából?*

– A papirusz 26 kolumnájából maradtak fenn kisebb-nagyobb töredékek. Az első 6 nagyon rossz állapotban fennmaradt kolumnában a szerző rituális cselekmények – feltehetőleg temetési szertartások – leírását és értelmezését adja. Itt hallunk például arról, hogy bizonyos áldozati süteményekkel miként engesztelhetők ki bosszúálló daimonok. A szerző ebben a szövegrészben idézi Hérakleitoszt is. A további kolumnákban egy Orpheusz tulajdonított, az istenek generációit leíró és Zeusz tetteit dicsőítő himnusz értelmezését kapjuk. A szerző allegorikus értelmezése szerint a költemény egy, a Platon előtti filozófusok természetmagyarázataihoz hasonló kozmogóniát

tanít. A szerző interpretációjának fontos eleme, hogy a költeményben szereplő különböző istenalakok valójában egyetlen kozmikus isten különböző aspektusai: Zeusz, Kronosz, Héra, Rhea, Aphrodité, és így tovább, valójában egyazon isten nevei, mely nevek az istenség különböző funkcióit ill. tetteit jelölik. Ez a kozmikus isten fizikai megnyilvánulásában pedig a levegő.

A lelet sok tekintetben szenzációs, például, ez a legkorábbi megtalált görög papirusz. Beszélgetésünk alaptémája szempontjából azonban nemcsak azért jelentős, mert a papirusz szerzője által elemzett költemény szoros rokonságot, szóbeli egyezést mutat a jóval később keletkezett orfikus Rapszodiákkal, hanem azért is mert itt egy klasszikus kori szerző alapján véve ugyanazon az exegetikai állapotból elemzi a szöveget, mint a majd ezer évvel későbbi újplatonikusok, függetlenül attól, hogy az így kibomló értelmezés mennyire más a két esetben.

– *Mikor kezdett a papiruszal foglalkozni?*

– A papiruszal a 90-es évek elején kezdtem foglalkozni. A Derveni papiruszról szóló 2004-ben megjelent könyvem a PhD-disszertációm alapult. Doktori tanulmányaimat az ELTE-

n és a párizsi École des Hautes Etudes en Sciences Sociales-on végeztem, de az utolsó évben Cambridge-ben dolgoztam.

– *Milyen eredményekre jutottak korábban, s miben különböztek a maga megállapításai?*

– Bár a dokumentum fontosságának megfelelően igen sok tanulmány íródott előzőleg is a papiruszról, a kutatást alapvetően hátráltatta, hogy a kiadási jogokkal rendelkező és a papiruszt elzárva tartó görög filológusok évtizedekig nem készítették el a szöveg kiadását – ez végül csak 2006-ban jelent meg. Ennek hiányában a kutatók csak egy számos pontatlanságot tartalmazó, névtelenül publikált „kalózkidást” tudtak használni. Nekem annyiban szerencsém volt, hogy a papiruszt 1998 tavaszán rövid időre kiállították a Thessaloniki Régészeti Múzeumban, és ekkor egy hétig a helyszínen tanulmányozhattam azt. Könyvem természetesen nagyon sok tekintetben támaszkodik az előző kutatásokra, de ez volt az első részletes szisztematikus feldolgozása a szövegnek. Számos ponton új rekonstrukcióját javasoltam a szerző által előadott kozmológiai elméletnek, és megpróbáltam ezen elméletet pontosabban elhelyezni a preszókratikus filozófiai kontextusában.

– *Hérakleitosz és Orfeusz találkozik egy balkáni presszóban?*

– Sok közös témájuk van. Számos dologban egyetérthetnének, de Hérakleitosz csakazértis ellentmond. Magának is. Megkeveri italát (vö. Hérakleitosz B125: „A kükeon [árpából készült ital] is szétesik összetevőire, ha nem mozgatják”), és tüzet kér. Orpheusz biztos, ami biztos, csak vizet rendel (egy vallástörténész szerint egy orfikus nem fogyaszthat alkoholt), de ez is elég neki, hogy rögtön dalra fakadjon.

– *Hatással van-e a modern filozófiában, s ha igen, mely szerzőknél az orfikus hagyomány?*

– Ha „modern” alatt kortárs filozófiát ért, akkor nem tudok ilyenről.

– *Milyennek látja ma Magyarországon a klasszika-filológia helyzetét?*

– A körülményekhez képest jónak. Nekem elsősorban az antik filozófia kutatására van rálátásom. Ezen a téren egy nagyon aktív, együttműködő, konfliktusoktól mentes közösség dolgozik, amely egyértelműen jelen van a nemzetközi tudományos életben.

Úszom egy ágygal

vessük üstbe
kígyók farkára
fekete hályogát

Odakinn valamitől
rátok lányok jaj de beborult az ég!
Műtét csak holnap.
Idebenn tengernyi fehérség.

Szemesek vagyunk.
Homályban tétova szemesek.
Mindenki külön eset.
/„Esetszám: 5212808“/
Vagyunk ma még
mint madárka hátán az ég
szabadok.
Phaecoemulsificációs hályogműtét –
amerikai lencsét csempésznek be –
az ő szemükkel látok ezután
ha akarok s ha nem akarok.

Ezt a cécot
a kis időre ami még hátravan!
Ám én már csak ennyit változtathatok.
Hány szeletre osztják a szemeim?

Néma redőnyös ablakok.

Forogjon tovább ami forogni akar
immár nélkülem.
A hiábavalóság odakinn
itt benn a tömény
remény
s a félelem.

Akkor délután
eljöve a herceg, az Álom.
Úszom egy kimarjult ágygal
fellegeken átal.
Idefenn tiszta a lélek.
Istenekkel tárgyal.

A szemközi háztetőn
kéken ragyog a meggyfám.
Áronka /9/ alatta sakkozok, partnere
dr. adjunktus Zaven Kaprielian.

– Hát nem láttál még eleget? – így Anyám,
huszonnégy esztendővel ama harangszó után.

egy keveset még... olvasni... írni...
– Tényleg – égi szó –
nem halhatsz meg ilyen bután.

Elfordulok a fénytől, akár a vad.
Már minden bánt, ami eddig éltetett.
--- hajléktalanok közt alszom a Vérmezőn
--- itt vagytok valahol
vagy már végleg s örökre nélkületek?

Áronka jobb
Marcika bal felemen –
lábamnál a legkisebb Boldizsár –
és most nem a szép szőke nővér nem ---

– Helyi érzéstelenítés
a beled mindenit: *bort igyál!*

Fakékkal három vén banya
talpig fekete vigyorban.
Rikoltja az egyik:
a koponyacsonton át
tépjük ki reszeljük szemérről
vetjük üstbe kígyók farkára
fekete hályogát –

Czegő Zoltán

és odébb rúgják az édes unokákat
és csikorognak vénhedt csontjaik
a tízhónapos Marcika kiált:
Segítség bántják Zoli Tatát

a másik vénség felsikít
– nem lesz kutya bajod
te rozzant szerkezet
látni fogsz akár az eukaliptuszok
évszázadokig
és meg-nem-kopik-az-em-lé-ke-zet
és látni fogod halva a kölykeid
és jársz kelsz sírjaik között
és elhantolsz rendre népeket
és kiásol hihiiii városokat Tróját Babilont
és szürkében látsz úgy ahogy éltetek
oltasz majd bölcsőket égő erdőt feszületeket
megmarad ám a két szemed

csupán a sírást veszem ki belőlük!
a könnyeket
élni fogsz
teremtés fattya
és nem tudsz többé soha sírni majd
mert nem lehet

Kihussantak a poklok varjai
És érzem ahogy a szememből
egy fekete orgona kihajt –

– Úgy aludtál Tata,
még a könnyeid is kiestek.
Te csak álmodj sok szépet
és soha senkinek semmi bajt.

Margó
Eztán amerikai szemmel nézek,
nem is vagytok ám olyan vitézek.
Fölhorkantok minden '56-oson,
pedig a rabló a kert alatt oson.

Dunaújváros, 2008. július 22.
Szent Pantaleon kórház

A fájdtó világ

cserge alatt, kenderlepedőn

Úgy van, hogy a holtak mind egyenlők.
A haldokló az még vergődve lázad.
Lerágja a vakolatot, deszkát.
Sietve meszelné ki még a házat.

Hidegleléssel vívódott az éjjel.
Most rakna a tűzre. Egyéniség.
Minden bilincset épp most tépné széjjel.
Hasmánt kúszva is hallgatna misét.

Nyavalyáit mind most szórná szerte
érdemben a fájdtó világra:
– Vegyétek és egyétek! ez volt a testem
s a lelkem se repesett hiába!

A haldokló még közénk tartozik.
Rakná, de már csak kívánja a Rendet:
– Emre tíz esztendővel is vénebb!
én még tudnám vágni is a rendet...

A kaszálón a fűrj – mint az ima.
Csak fölrebben az égi magasba.
A halott bólint utolsót a párnán.
A haldokló meztélláb mászna a havasra,

forradalmaz, követel, igazat tenne.
Amire éltében olyan gyáva volt.
Újraásná a kutat, a sáncot.
Apját kéri számon, aki holt,

de maga is haldokló volt egykor
a cserge alatt, kenderlepedőn,
Nyugton hullott a voltak közé le.
Rendet hagyott, nem nyüszkölt epedőn.

Hulltunkban, holtunkban se leszünk mások —
Ki vív, tapadna harangra, fiára.
Tengernyi erő forgatja tagjait.
Aztán csak elnyugszik egybemosódva
a hullámok egy-igaz világa.

A Budvárral szemben a Jézus Szíve-kápolnájába egy fagyos novemberi reggel beleakadt a nap foga.

Ilyen taglózója s szúrója még nem volt a vágóhídnak. A testvérek, Sándor és Miklós, mindketten képzett mészárosok, az állatokat egészen fel tudták dolgozni. Pötyi bácsi, az előző főnök még azt is megengedte nekik, hogy a hulladék hús-meg csontdarabokból és a felfogott vérből kutyaeledel-konzervet készítsenek. Jó kis melléküzemük lett ez nekik. A nagy kukta, amit egy haverjuk készített a Gábor Áronban, Miklós tervei szerint, hatalmas nyomás alatt a legkeményebb csontot is puhára főzte. Sándor egy kidobott kereskedelmi őrlőt újratekercselt, a késeit megfente, s egy használt betonkeverő kítúnó eledelt forgatott az őrlt masszából, a boldogfali malom néhány kupa hulladék korpájából s némi fűszerből.

A saját kutyáikon, Bodrin s Dongán kívül négy megye rendőr-kutyáit tartotta el ez a melléküzem, s a testvéreket sohasem hagyta zsebpénz nélkül. Néha, amikor dobozoltak, olyan finom illata volt a kutyaeledelnek, hogy részeges Jáger, a városzéli koldus is megkívánta, ha éhes volt. Sohasem adtak neki belőle, de valamelyik a testvérek közül mindig csúsztatott neki egy ötöst vagy egy tízest, s abból jóllakhatott.

Eljött a nap, amikor Pötyi bácsi nyugdíjba ment. Szinte egy fél évig a testvérekre volt bízva az egész vágóhíd, s már kezdtek beleszokni, hogy minden rendben van, amíg elvégzik a munkát, amikor levelet kaptak a megyétől, hogy új főnököt neveztek ki valahonnan Moldvából. Azzal okolták a kinevezést, hogy Dorel Peterlician Vásárhelyen járt iskolába és megtanult valamennyire magyarul. Amikor Dorel megérkezett, bizony magyarul még káromkodni is alig tudott. Baj nem volt, tudtak a testvérek románul, anyjuk a tűzoltókaszárnyában volt szakácsnő, s mikor látogatták, megtanultak. De a főnök utálta a magyarokat, s annyira sem akart Udvarhelyt maradni, mint amennyire őt Udvarhelyen akarták. Hamar a munkáját is elrendezte. Csak akkor akart ott lenni, amikor valami baj volt, máskor soha. Még a fizetését is hazautaltatta. De felét akarta a kutyaeledelüzletnek. Mit csináltak volna? Ha nem adják, még a saját kutyájuknak is pénzbe került volna enni. Így Dorel zsebre tette a pénz felét.

„Foga van a napnak“, mondták reggel. Az, hogy hamarosan deket vert a harang, senkit sem zavart: úgyis foga volt a napnak. Borcsa Sándor nehéz léptekkel indult le a Rákóczi úton. Léptei koppanását a bajszára visszaverődő zúzvara még csak le sem tompította. Ahogy spiccei koccantak a friss, szűz jégen, úgy koccant agyába a tanácstalanság. Az igazság az, hogy nem mindennap kap az ember ilyen lesújtó hírt. S neki ez a harmadik volt, kevesebb, mint egy negyedév alatt. Az emberek messze elkerülték Sándort. Ő csak ment azon lefelé, mint egy eszéből kikelt bika, csak a bajszára gyűrődő zúzvara éktelenkedett rajta: nagy veres emberen kicsi fehér pont a lélek pillanatnyi jelenléte. „Nyugodj!“, parancsolta Miklós óvó szava odaátrol. Nagyon ütött a levegőbe. Egy kicsi leányka ezt látva gyorsan átment az utca másik oldalára: mégis biztosabb, mint egy olyan semmibe ütés szele is ekkora embertől.

De nem ijedt meg tőle. Az egész város tudta, mi fog történni, beleértve a kicsi leánykát is. Tudták már szeptember végén. Sándor is tudta, de a mai napig az összes reményének fikarcnyi ujjaival kapaszkodott az árban vergődő szalmaszálakba is. Ma minden elmerült körülötte. Kiss Panni tegnap elvérzett. De ő csak ment.

A Cafe Barban ivott egy-két kávét a konyakjába öntve, tíz előtt másképp nem lehetett, de nem mert nagyon berúgni ma sem; délre egy vagon bika érkezik a vágóhídra, estére a mélyhűtőbe kell őket tessékelní. Ha a taglós hiányzik, az még hagyján, mert a román főnök élvezettel veszi elé a 9 mm-es

– A Székelygőzös a kicsi állomáson 11 novellája a Székelyföldhöz, közelebbről Székelyudvarhelyhez és környékéhez köthető. Mindez kevésbé lenne feltűnő, ha nem tudnánk, hogy Jánosi András életének közel felét külföldön élte le. Tudatos-e kötetének Székelyföld-központúsága – azaz készakarva válogatott be ilyen témájú írásokat –, vagy egyszerűen nem tud szabadulni a szülőföld hatásától?

– Akár a közhelyes „gyökerekre“ hivatkozva is lehet választ adni a kérdésre, de ezek a novellák a szülőföldemtől messze, Kanada egy eldugott tanyáján születtek. Nem azt állítom, hogy történeteim helyszíne nem lehetne, mondjuk Nepál vagy Timbuktu, hanem azt, hogy a szülőföld ebben az esetben, önmagában egy érték. Olyan, amelyik változatlan marad minden változása ellenére. Ez csak akkor tudatosodott bennem, amikor saját magam is felfigyeltem a jelenlétére, de nem tiltakozom ellene, és nem fogok. A szülőföld vonzása sokkal nagyobb, mint azt hinnék, akinek volt már honvágya, csak az tudja, hogy milyen nehéz... A novellák megírása közben elsüllyedt a reális kanadai környezet, és itthon éltem. Így éltem túl a „civilizálódást“, köszönhetően az anyanyelv nyújtotta szülőföld-melegnek.

JÁNOSI ANDRÁS

A nap foga

Részlet a szerző Székelygőzös a kicsi állomáson című, az Irodalmi Jelen Könyvek sorozatban megjelent kötetéből.

Glockját, taglózás helyett főbe löni az állatokat. De a szúró nem hiányozhatott, mert ha rosszul lett a bika megszúrva, s vér maradt benne, több mint fele használhatatlan lett volna a friss húsnak, s az őrlőházak így is már teli mélyhűtővel működtek: túl sok a tanuló mészáros. Úgyhogy a levegőbe hadonászva Borcsa Sándor fájdalmas lélekkel ment dolgozni azon le, a Rákóczi úton.

Hónapokkal előbb, augusztusban, újhaldokor a Vaskapu alatt éjjel kettőkor nagy lövöldözés volt a Dunán. Mindenki azt hitte, gyakorlatoznak, csak a Borcsa Miklósból elszálló lélek

Jánosi András a kötet születéséről Jámbor Gyula faggatja

– Egy írást természetesen átítanak szerzőjének tapasztalatai, a prózaíró merít a vele megélt vagy másoktól hallott történetekből. Ezúttal azonban az olvasónak az a szilárd érzése, hogy a szerző nagyon közelről és alaposan ismerhette történeteinek helyszíneit, hőseit, bár néhány esetben igazán különleges figurákról van szó.

– A próza ereje függ a helyszínek és szereplők hitelességétől. A történetek diktálják a benne szereplő figurák, helyszínek karakterét, de visszaadni hitelesen csak úgy lehet, ha az író nem bocsátkozik találgatásokba. Ebben csak az alapos ismeretük segíthet. Különösségükről pedig annyit mondanék, hogy mindannyian hordozunk magunkban egyéni vonásokat, de ezekből a környezetiünknek csak annyit mutatunk meg legtöbbször, amennyi elégséges ahhoz, hogy elfogadjanak: a céltudatosság mögött az elfogadásra törekvés motivál.

– Szereplői erős érzések, olykor egyenesen gyilkos indulatok hordozói, elbeszéléseinek többsége igazi

tudta, hogy ha a Duna közepén tüdön talál egy golyó, akkor itt a vég. Utolsó fohászával a hazai földre kérte magát a Jó Istentől, s békésen tovább sodorta a Duna az első gereblyehálóig, ahonnan öt héttel később szedte ki egy román tiszt, s azonsmódulag ráfogta a golyót a jugoszlávokra. Három gyömösölték szegény Borcsa Miklós testét egy halottas zacskóba, mert a vízben igencsak megszívta magát, s úgy, ahogy volt, tehervonaton a szüleihez hazaküldték. Mire a test Udvarhelyre hazaért, október vége volt. Csak az apja merete a cipzárt lehúzni, ő is csak addig, amíg egy pillantással a kicsi fia arcára nézhetett, s ő is okádva félrefordult. Pedig inkább megölelte volna Miklóst, csak már olyan bűze volt, hogy élő ember közelébe nem mehetett. Zárt koporsóban temették Borcsa Miklóst, a temetésen senki sem sírt hangosan. A gyászmenet közepe felé egy szőke lány, hajával takarosan kontyban sem tudta eltakarni fiatalágát, a sötéthajú Borcsák közül csak a fekete kendő segítségével nem ríktott ki.

Úgysem élem le itt az életemet. Nem hiszem, hogy Miklós elvárta volna tőlem, mondta Borcsa Sándornak a temetés után.

Azért tedd le az érettségid legalább, s ha valamire, akármire szükséged van, tartott sokat jelentő szünetet Sándor, ígérd meg, Panni, hogy nem kerülsz el engem.

Kiss Panni bólintott, nyelt egy nagyot, megfordult, s gyönyörű, gurulófenekű, szapora léptekkel otthagya Sándort.

Másnap a vágóhídon fura dolgok történtek. Az új taglós, akit akkor vettek fel, amikor Miklós augusztusban eltűnt, részegen ment be dolgozni, s Dorel hazazavarta. Aznap csak két bika volt, amikor a meleg élet folyt ki belőlük, ahogy a hátsó részükbe akasztott horognál fogva fel lettek függesztve, Dorel hangosan szidta a magyarokat, s Erdélyt követelte Mihály vitéznek. Átkozódása közben az is kicsúszott belőle, hogy Miklós megérdemelte, amit kapott. Sándor erre csak félrefordult, kiköpött, s hazament.

Otthon Bodrival s Dongával kiment a Budvár alá. A két kutya élvezte a sétát, Bodri néha meg-megállt egy kőnél vagy egy fánál, egyet szippantott a levegőbe, mintha várná, mikor kurjantja el magát Miklós, hogy „Keresd, Bodri!“. Amikor hazaért, mondták neki, hogy Kiss Panni a kórházba került. Még sem kérdezte, mi lelte, egyenest rohant a kórházba. Ott Panni félig az álom s félig az ébrenlét között mesélte el, hogy Homoródon volt a bátyjával borvízért, és Miklósról gondolván sétálni ment egyedül, amikor négy katona a Cekend-tetőről megtámadta és sorra erőszakolta. Nem ismerte volna meg egyiket sem, s a bűnösök meg fogják úszni. Szegény Panni nagyon rossz bőrben volt, az orvosok azt mondták, csak akkor éli túl, ha van élni akarata. Utána még hetekig naponta látogatta a lányt, és szinte látta elfogyni...

November végén Borcsa Sándor felvette a legjobb ruháját, a frissen spicceltetett cipőjét és vadonatúj bárányszőr bundáját, s már reggel nyolc előtt kifordult az ajtón. A Cafe Barban megivott egy pár decit, s elindult dolgozni le a Rákóczi úton, azon gondolkozva, hogy foga van a napnak. Aznap mindenki félreállt az útjából.

Este elment, megnézte Pannit felravatolva, hazament, s hónapok óta először nyugodtan átaludta az éjszakát.

A bárányszőr bundájának a belső zsebében egy 9 mm-es Glock volt és egy doboz töltény. Hirtelen számlálással 24 töltény hiányzott a dobozból s a pisztolyból. A vágóhídon a polcon kétszáz frissen töltött konzerv várt címkézésre, s egy darab papír azt hangsúlyozta előttrük, hogy korpa nélküli. De huszonhárom bika hulladéka várt még a kuktára...

dráma. Talán azért, mert életében jócskán volt része drámában?

– Tragikus dolgok történnek mindannyiunkkal és mindannyian másképp éljük meg ezeket. Ennek a lényege az, hogy bármerről közelítjük meg a történetet, mindig csak arra lyukadunk ki, hogy életünk sors és végzet szerint alakul. A szereplőimet az őket fűtő belső indulatok és az azokat kiváltó környezeti hatások összessége sodorja a – sokszor tragikus – végkifejlet felé. A sorsunkat önmagunkban hordozzuk – ebben hiszek.

– Hosszú távollét után közel két éve újra itthon, egy időközben, persze, megváltozott országban. A Jugoszláviában, Olaszországban, Kanadában megélt – minden bizonnyal kalandos – jó húsz esztendőnek vannak-e, lesznek-e irodalmi lecsapódásai?

– Igen, feltétlenül. Lehet azonban, hogy nem mint helyszínek fognak megjelenni eljövendő írásaimban, hanem mint hangulati elemek, amelyek alátámasztják a történet hitelességét. Legbelül, sehogy sem tudom szétválasztani korszakokra az életemet. Az „anyag“, amit még ezután vetek papírra, ezért lesz koherens: bármilyen tapasztalaton is alapul.

A hatvanas évek végén végezte el a szakiskolát, még abban az időben, amikor közvetlenül a nyolcadik után kellett felvételizni, mert elég sokan voltak, s akkortájt mindenki iparos akart lenni. Főleg a géplakatos és a villanszerelő mesterség vált népszerűvé. Gyakran ketten-hárman is jelentkeztek egy helyre. Komoly iskola volt, nem akármilyen! Nem volt még akkor szaklíceumról, általában le is nézték, aki ilyesemben gondolkodott, úri marhaság volt, esetleg annak való, aki tovább akart tanulni, egyetemre vagy főiskolára készült, de az *olyanból* csak munkakerülő lett, aki köpenyben mászkál majd a gyárban, és nem hatra jár munkába, hanem hétre. A rendes gyerekek azok mind a szakiskolát választották, mert ott ösztöndíjat adtak, és szerződést kötött velük az iparközpont. A három év után gyakornoki idő következett, s tizenkilenc éves korára mindenkinek megvolt a mestersége, legalább *kettesbe* került, aztán mehetett katonának. Szinte biztos lehetett abban, hogy a másfél év után visszamehet a régi helyére.

Bélából esztergályos lett. Szabadidejében focizgatott és birkózott, de nem olyan szinten, hogy kiemeljék a termelésből, ez csak olyan hobbi-szerűség maradt, ami aztán szép lassan teljesen háttérbe szorult. Egy idő után már csak a kocsmái témákban bukkant fel a sport, ha éppen hazafelé tartottak vasárnap délutánonként a harmadosztályú meccsről, és leültek a sétatér teraszán egy kicsit beszélgetni. Vagy akkor, ha visszajöttek egy-egy szabadtéri tévénézésről. Legtöbbször ázóttan, sárosan kászálódott ki az autóból, s úgy mentek be a restibe, mintha a teljes vodka-készletet ki akarnák inni, mert minden testrészük átfagyott, meggémberedett a hidegtől. Inkább elégedetlenek és szomorúak voltak, mert a csapat vagy kikapott, vagy valami ócska döntetlent szerencsétlenkedett össze, ami semmire nem volt elég. Ilyenkor megállapították, hogy ez már nem az a csapat. Sorolták a nagy neveket: Bozsik, Buzánszky, Puskás, Gellér, Gulyás, Budai II, Hidegkuti, Czibor... És bezzeg! Akkor! Benét, Kocsist emlegették... Végül kiegyeztek abban, hogy többet olyan társaság nem jön össze, hiábavaló minden kísérlet. Ez annyira biztos, mint az, hogy vagyunk, vagy az, hogy itt többet magyar világ nem lesz! Egyik alkalommal fejünként hat decit ittak, hat sörrrel – ez az emlékezetes szövet – magyar után történhetett, ami még Mohácsnál is nagyobb érvágás volt –, hogy a 6:0-át valahogy elfelejték. Ez nagyjából sikerült is, csak a fejfájás maradt másnapra és a kiábrándultság...

Egyébként mindig elhatározták, hogy elfelejtik őket, többé nem nézik a meccseiket, inkább *ezeke* követik figyelemmel, bár nyilvánvaló, hogy vizet sem vihettek nekik, azoknak, mármint a magyaroknak. Soha! Hol vannak ők attól? Sehól! Két méterrel a béka segge alatt. A legjobb szerepléseikkor is mindig tele volt a válogatott magyarokkal, svábokkal, zsidókkal... „– Hallám, nézzük csak meg, hol játszották az első meccset ebben a mostani országban? Nem Aradon, Váradon és Kolozsváron voltak az első klubok? Nyilvánvaló, hogy csakis ezekben a városokban! Régebbi klubok vannak, mint Pesten! Hol voltak ezek 1896-ban, 1901-ben, 1910-ben? Még mindig bocskorban jártak, számfogással, kátrány-papírral fedett viskókban éltek. Mi már olimpiákon és világbajnokságokon szereplünk! Akkor! Ők még azt sem tudták, hogy vannak olyan bolond emberek, akik másfél órán keresztül futnak egy bőrlabda után. Fogalmuk sem volt arról, hogy erre a játékra sokan annyira kíváncsiak, hogy képesek kimenni a stadionokba, figyelmesen végignézik a mérkőzéseket, az esővel vagy a hideggel sem törődnek, és még pénzt is áldoznak rá, mert sport, mert igazi játék, szép, látványos és eléggé férfias. Mert az.“

A hetvenes évek közepén nősült meg. Ügyes, egyszerű leánynak ismerte meg Líviát. Három évvel volt fiatalabb. Eppen illett hozzá. Varrónő volt, vagy inkább olyan betanított készruhágyári munkás, abban a gyárban, ahol rajta kívül még legalább ezren dolgoztak.

Mindig azt mondogatta, hogy egyszerű véletlenen múltott, hogy akkor éppen Líviát kérte fel táncolni. A diszkóban majdnem teljesen sötét volt, valami gyenge zöld és vörös égők pislákolnak, de annyira halványan, hogy csak a körvonalak látszóttak a teremben lévőknél, mozgó, imbolygó árnyak voltak. Nyugodtan választhatott volna bárki mást a tánchoz, mert az arcát nem látta senkinek. Líviáról sem tudott semmit, még azt sem, hogy létezik, teljesen ismeretlen volt. A nevét is csak akkor tudta meg, amikor kimentek a büfébe, de aztán minden kialakult... Osszejöttek.

Eppen betöltötte a harmincat, amikor megkapták a blokkot. Két szoba, konyha, előszoba, fürdő és kamra volt a lakásban. Mindössze hatvan négyzetméter, de ahhoz elég, hogy tartósan berendezkedjenek. Megvolt már ekkor mind a két gyermek, éppen ideje volt, hogy rendeződjék a helyzetük, mert egy kicsit unalmas volt a munkásszállás, meg a sok bizonytalan albérlés. Őt év alatt hét vagy nyolc helyen laktak a város különböző részein, már összeszámolni sem tudta rendesen...

Aztán teltek az évek. Különösebben nem haladtak semerre sem, nem gyarapodtak. Ilyen jellegű igényeik nem is voltak. Csak munka legyen, annyi fizetés, hogy abból fizetni lehessen a nem túl magas számlákat, kerüljön ennivaló az asztalra, és egy-egy ruhadarab, cipő, ha elszakadt a régi, vagy kinőtték a gyermekek. Mert a gyermekek nőttek, az volt a legfontosabb tennivalójuk! Azokban az években mások is hasonlóan éltek, a szomszédjaik, a kollégáik, az összes ismerősük. Különösebben nem kellett töprengniük semmin, mert a minimum

adott volt, a többi pedig nem volt érdekes. Akinek nem tetszett az ország, az valami módszert keresett arra, hogy megpattanjon. Vagy így, vagy úgy. Elmentek, persze, hogy elmentek egy páran. Volt, aki Amerikáig meg sem állt, sokan Németországba, Ausztriába, Svédországba telepedtek, aztán Magyarba is. Ez később volt, amikor odaát egy kicsit másabb szelek kezdtek fújni, és kezdték emberszámba venni a *külmagyart*, legalábbis egyeseket, mert hallani lehetett, hogy ez a család is ott maradt, az is, de időnként felbukkantak itt a negyedben olyan fiatalok is kopaszon, laposra verve, akik odaát nem kellett...

Reménykedett, hogy egyszer mégiscsak jobb lesz minden, mert mindig megváltoznak a dolgok egy idő után, de az nagyon bosszantotta, hogy a kocsmában nem lehetett italt kapni, hogy épp akkor vették el az áramot este, amikor az egyetlen nézhető filmet sugározta a tévé, amikor éppen olvasni szeretett volna.

SIMÓ MÁRTON

[Béla]

Nagyon jól érezte magát a változások idején.

Két hétig munkába sem kellett menni, a lakásokat úgy felfűtötték, mint soha, és a boltokban kezdett igazi áru lenni: hús, sajt, kenyér – akár többfajta is – kávé, sör, bor, pálinka. A fizetés egészen tűrhető volt, pedig januárban, februárban is folyton gyűléseket. Márciustól júniusig már rendesebben dolgoztak, de úgy érezték, mintha kezdenének apadni a rendelések, áram volt, nyersanyag, munkakedv is lett volna, de a főnökök nem adtak utasításokat, nem tartottak eligazításokat, mint máskor, ha valami új terméket kellett indítani. Csak megjátszották a munkát, bekapcsolták, és üresen jártatták a gépeket, az élelmesebbek pedig maszekoltak. Minden hónapban megkapták a fizetésüket, sőt folyton emelték, külön szakszervezeti pótlékokat, ilyen-olyan kompenzációs rátákat emlegettek a bérszámfejtők.

– Ha ilyen a demokrácia, akkor nem lehet rossz – gondolta Béla kilencven nyarán, de azt már gyanította, hogy ha valami kapitalizmus-féle épül itt megint, akkor ez nem marad mindig így, sejtette, hogy a tőkés nem szereti a lazaságot. És ennek a lazulásnak később ára lesz...

Azon a nyáron kiváltották az útleveleiket, és mind a négyen elindultak a családi Trabanttal egy kicsit szétnézni a világban. Soha nem jártak külföldön. Valahogy kimaradtak a KGST-körútból, az egykor álomszerű magyar–csehszlovák–endéká-lengyel túrákból, a táboron belüli *nagy* utazásokból. Egyszer beadta volt ugyan az útlevel-kérelmét, de valamilyen ürüggyel visszautasították; aztán nem erőltette tovább. Azt mondta akkor a mestere, hogy – először is – nem párttag, és – másodszor – az lehetett az egyik akadály, s hogy nem vitte a megfelelő igazolást a szervnek, mert olyan kellett volna nekik, hogy a pihenőszabadságát pontosan abban az időszakban adják ki, amikor a uttlevelet kérte. Bélának meg csak olyan papírja volt, amelyen annyi állott, hogy ebben és ebben az évben huszonkét napra jogosult...

Megrakták az autót mindenféle holmival, amiről azt tartották, hogy eladható. Ingeket, zoknikat, törülközőket vásároltak, a gyárban pedig bicskákat, konyhakéseket csináltatott a haverokkal, mert hallotta, hogy az ilyesmit jól el lehet adni, csak át kell csempészni a határon. Valutát ugyan hivatalosan már nem adtak, de annyira alakult addigra a piac, hogy a neppereknél lehetett venni. Dollár, márka, forint, és minden más pénznem volt ezeknél a semmiből előpattant szakembereknél, mintha hosszú évekig erre a feladatra készültek volna. Eleinte féltek tőlük. Mi van, ha átverik az embert? Lehetett ilyen történeteket hallani, de ezek mindnyájan helybéliek voltak, ha személyesen nem is, de látásból ismerték őket. Ilyen körülmények mellett kötelező valamennyire becsületesnek lenni, mert kicsi a város, másnap is vissza kell menniük az emberek közé. Nagyvárosban, pályaudvarokon, határátkelőknél talán lehet garázdálkodni egy ideig, mert ott fel lehet szívódni, és a klientúra is változik...

Beváltak ott száz dollárt és tízezer forintot. Elég sok pénz volt ez az összeg akkoriban. Legalábbis számukra. A dollárt tízesekben kérték, a forintot ötszázásokban...

Augusztus elején indultak. Úgy tervezték, hogy kifelé menet egyszer a legtávolabbi helyekre igyekeznek – nyilván mindent meglátogatnak, ami elérhető, mert nem akartak ugyanazon az útvonalon jönni visszafelé –, elmennek Németországig, ott Drezdára, Berlinre gondoltak – tulajdonképpen nem is tudták pontosan, hogy mit akarnak látni, mert az útikönyveik is legalább húszévesek voltak, csak a térképeket lehetett használni –, aztán ott megfordulnak a lengyelek felé. Három városról voltak elképzeléseik. Ha már

annyit hallottak Auschwitzról, a zsidóirtásról, oda mindenképp el szerettek volna látogatni, Varsót, Krakótot is jó lett volna látni. Csehszlovákiáról voltak ugyan elképzeléseik, de nem tudták, hogy Ausztriába beengedik-e, mert mindenféle pletykát hallottak a vízumról, hogy kell, hogy nem kell, hogy Bécs környéke már tele van román koldusokkal és bűnözőkkel, hogy a derék osztrákok annyira megbánták már, hogy a nagy eufóriában megnyitották a határaikat, mint a kutya, amelyik kilencet kölykezett. Megtörténhet, hogy addigra lezárják a határaikat... Ha mégis arrafelé mennek, ha mehetnek, akkor Prágát is könnyebben meglátogatják majd, s a szlovák rész, a Felvidék pedig a visszaútra marad, amikor jönnek lefelé Lengyelországból...

Életükben először jutottak ki Pestre.

Augusztus huszadika volt, hivatalos ünnepek, tűzijáték, pápalátogatás. Jól időzítettek, volt élmény és látnivaló bőven. Rokonhoz nem mentek – minek? Hogy a siránkozásukat hallgassák? –, hanem kempingekben és kollégiumokban aludtak. Mindig kiválasztottak egy-egy félreesőbb helyet, olyant, amelyik olcsóbb, hogy párszáz forintból megússzák a szállást. Visszafelé úgy döntöttek, hogy Kecskemét és Szeged érintésével jönnek, Arad felé, a Maros-völgyén át, mert – szegyen-e vagy nem? – azt a vidéket sem ismerték.

Olyan más volt a városuk, amikor hazaértek. Kicsi, sivár és zárt, szűknek tűnő, pedig egy hónapig sem hiányoztak!

Valahogy visszazökkentek a régi kerékvágásba.

Megkezdődött az iskola. A gyárban emlegetni kezdték, hogy leválasztják őket az iparközponttól, külön cégként fogják bejegyezni a részvénytársaságot, és minden dolgozó tulajdonossá válhat. Valami értékjegyeket osztogattak, azokat kellett letenni a káderosztályon, de a pénztárban még külön összegeket is lehetett elhelyezni – akinek kedve és lehetősége volt –, amiről aztán megfelelő igazolásokat adtak és megmondták, hogy nem fog az a pénz kamatozni, de minden év végén elképzelhető, hogy lesz valamennyi osztalék...

Osztalék vagy részvény? Nem volt lényeges, hogy mire lett volna jogosult az újdonsült tulajdonos, elkezdtek leépíteni az embereket.

Előbb csak a kényszernyugdíjazást erőltették, azokat küldték el, akiknek harminc év régiségük volt, vagy annál több, aztán következtek az ötvenen felüliek. Negyedévenként háromszáz fővel apadt az összlétszám. Béla akkor került sorra, amikor már nem volt nyugdíjba kényszeríthető emberük, amikor már mind kirugdosták a pályakezdőket is, akiknek még nem volt családja, hogy hadd keressék máshol a boldogulásukat, esetleg vállalkozzanak, vagy menjenek el a városból.

Ahogy a negyvenötöt betöltötte, őt is szelnek eresztették. A nagyobbik fia ekkor kilencedikes volt, a kisebb pedig a nyolcadikat járta, őt is valami gimnáziumba kellett volna bejuttatni, mert immár az volt a szokás, hogy csak érettségi után kezdtek el a fiatalok szakma és munkahely iránt érdeklődni, vagy még akkor sem, hanem továbbtanulással foglalkoztak.

Béla látta, hogy a gyermekei jól tanulnak, és nem bánta volna, ha egyetemre mennek. Ekkor kellett volna a legjobban a pénz...

Tavasza a felesége is megbolondult, folyton azt emlegette, hogy ő bizony el fog innen menni, mert hívják egy soproni varrodába, osztrák a cég, éppen itt járt az igazgató, amikor egy nagyobb mennyiségű edzőruhát exportáltak nekik. Négyeszeres a fizetés, utazási támogatást, lakhatási hozzájárulást fizetnek, és teljesen hivatalos az egész...

A következő tanévet a gyermekek Sopronban kezdték...

Annyira megszokta volt a délelőtti műszakot – az utóbbi tíz évben mindig az első váltásba járt –, hogy ötkor már talpon volt. Nem kellett ébresztőóra. A legapróbb zajokból következtetett arra, hogy mennyi lehet a pontos idő. Ilyenkor indult egy tehervonat a helyi állomásról, és amikor elhaladt a bútorgyár mellett sorompónál, mindig füttyszóval jelzett, meg a mozdony dübörgése is felhallatszott a lakásba, ahogy nekilendült... Aztán volt egy hajnali buszjárat, amelyik felment a város felső végébe, hogy behozza a cernagyári munkásnőket. Ez öt óra tízkor csattogott fölfelé. Hitvány, csuklós jármű volt, folyton zörögtek rajta a rosszul záró ajtók...

Ebben az időben már semmi értelme nem volt ám a korai ébredésnek, de rendszeresen felkelt.

Kávét főzött, teát, és nekilátott reggelizni.

Ezt korábban így szokta volt meg, mert rájött, hogy sokkal jobb, mint üres gyomorral kóvályogni a gépek között, elszívni három-négy cigarettát, és türelmetlenül várni a fél tízes szünetet, amikor végre hivatalosan megeheti a szendvicseit...

Őt harmincötökör vagy negyvenkor mehetett volna kifelé az ajtón, mint máskor. A gyár elég közel volt, főleg akkor, ha átment a vasúti hídon...

De már nem volt munkahely, ahová mennie kellene...

(A novella teljes egészében a www.irodalmijelen.hu weblapon olvasható)

AYHAN GÖKHÁN

Nem ismerte

a Tokaji Írótabornak

apám nem ismerte anyámat vagy én
gondoltam rosszul mint ahogy
az ember rosszul és esetlegesen
a nyelvét anyám nyelvét nem ismerte jól
a keze közé tévedt szótárral hadonászott vagy
ennél jóval többről lehet szó

egy vonatút egy pohár tokaji bor
a lány aki az én nyelvemen beszél
messze budapesttől kávéstétét hideg fogadó
harmadik emeleti szobánk szemben a szállóval

apám nem ismerte a fiát engem
az anyanyelvemet nem ismerte
vonatra szállt buszra nem tudom repülőre
mindez húsz éve történt közben anyám
meghalt én félig vagy egészen

a tokaji szobánkban szerelem van fél-
meztelen boros testtel bukás az ágyba
két óra alvás reggeli a délutánban
Enikővel szeretkezés újra borozás

az apám nem ismerte az országot ahol
beszélem a nyelvet a hazámat az Istent
az apám nem ismerte a nőket akiket
szerettem akiket anyám sem ismert.

Tánc

Enikőnek

*„a nő a tánc.”
Blaise Cendrars*

a táncosok mint a kusturica filmben
színes ruha a tánc
szép fiúk és lányok vonzásában mit jelent
a szerelmi élet a kapcsolat köztünk arról
Ő értesít Ő tudhat aki
a szerepek közül az Úrét választotta

a tested a tánc a vonalaid
megfogod a kezem az a tánc
minden utazásunk a tánc az első
intimebb mondat az első közös lépés
a melled az ágyban a kiszorított levegő

Te spanyolorszába mennél én maradnék itthon
a Haza mindenek előtt értsd meg
szatmárcseke és granada
más ég más közérzet

napszemüveged az öledbe ejted
loment a nap sétálunk haza.

ȘERBAN FOARȚĂ versei

Szonett

Én makk királynőm, vár a kártyavár
hűs kertekkel, a csalogány ahol
óvó meséket édesen dalol,
a madárnyelvén csattogó madár.

Görnyedt, merev árnyunk mire megáll
tükör vizén, a nap át nem hatol,
s emlék szívünkben már nem zakatol,
míg napra nap hullámzik, száz akár.

Kezünkben kártya, kínafáknak árnyán,
s pillák közt rejtve igazgyöngy-szívárvány,
mily fülön függ,
keleti ritka kincs,
elgyötrött hús, amelyből megszület
(királynőm, rajta utolsó kenet!),
mi tegnap volt, holnapra híre sincs.

Rondó szélrózsával

*„Tengerre szállok szélrózsával
a gomblyukban – én tengernagy.”
(Andrei Tudor, Yacht)*

Tűzzünk szélrózsát a mellre,
s ha van egymásnak mondani-
valónk, ne legyen prózai,
forduljon inkább versbe.

Se tubarózsa, rozmarin
haját nem is ékíthetne,
jobban illenének erre
a szélrózsa szirmai.

Reméljük, tudor *andreire*
se rosszat senki mondani
nem fog, sőt nem lesz prózai,
ha fénykép készül, kedve,

s mellén szélrózsa szirmai...

Kis Eu(thanasia) Project

Mire megnövök
törpe leszek,
csorba is vagyok
és selypíték.

Esőtől véd egy
malom kerék,
ebédre eszem
sáska petét.

Barka pihéből
nyári lakot,
tollból csinálók
vas lakatot.

Szüreti bálban
sakkoz fejem,
a sánta lovat
megnyergelem.

Kisbabát szerzek,
csak az enyém,
kulcslyukon járok
hozzá be én.

Plakátot látok
bélyeg helyén,
csomboron hálók –
...Mit bánom én!

Csorba is vagyok,
és selypíték.
Mire megnövök
törpe leszek.
Törpe leszek!

Anavi Ádám fordítása

Eszteró István fordítása

A toronyóra percmutatója a tizenkettő felé moccan, még néhány rándulás és egyenesen fog állni, mint egy felkiáltójel, amely összeköti a hatos számot a tizenkettővel, négyet üt és utána hatot. Ez azt jelenti, hogy hat óra van. És akkor indul a busz. Pontban hatkor.

A hatalmas tömeg némán várakozott, a percmutatót lesték, szerették volna megállítani, valami titokzatos csodában reménykedve, de a toronyóra harangja megkondult: egy, kettő, három, négy, mormolták, egy, kettő, három, négy, öt, hat. Hat óra. Lebukott a nap.

– Ma nem jött a busz – mondta egy férfi családostan a mellette várakozó idős, kalapos úrnak.

– Ki mondta Önnek, hogy ma este érkezik? Gondolom, tanulmányozta a tájékoztatót és abban világosan olvasható, hogy a busz este hatkor indul.

– De, kérem szépen, a hét melyik napján?

– Menetrend szerint – hangzott a tömör válasz.

– És mi a menetrend, kérem alássan?

– Mindig. Hat órákor.

– Legalább a hónapot kellene tudnom, hogy feltétlenül itt legyenek, amikor megérkezik – motyogta a férfi, akinek kalap helyett haj volt a fején.

– A mérhető idő mellékes dolog, tisztelt úr. Napok, hetek, hónapok nem léteznek. Legkevésbé az évek száma fontos. Csak órák vannak. És az egyetlen biztos időpont az este hat óra. Hatkor itt kell lennünk. És várunk.

– Van esélyünk arra, hogy megérkezik? Várjam én is?

– Az a busz, amelyet nem vár senki, általában nem szokott megérkezni – tagolta az idős úr a bánatos képű férfiúnak.

– Elnézést kérek, de megmondaná Ön, hogy honnan jön a busz, melyik irányból, és merre megy tovább? – szólalt meg újra a hajat viselő úr.

– Ön, uram egyre butább kérdéseket tesz fel nekem. Teljesen mindegy, hogy honnan jön, és az is, hogy merre megy. Hatkor indul. Ez nem elég Önnek?

– Honnan indul a boldogságbusz akkor, kérem szépen – nyöszörögte a férfi elgyötörtén, és van-e valamilyen kézzelfogható bizonyítéka arra, hogy a megfelelő helyen állunk?

– A tömeg, tisztelt uram. A várakozó tömeg. Ez a bizonyíték – válaszolt az öreg nyugodt hangon. A feleségem elutazott – tette hozzá kicsit később.

– Mikor? És hová? Ezzel a járáttal? És megérkezett? – kapaszkodott az idős úr szavaiba a férfi.

– Ó, már régen, nagyon régen. Oda. Odautazott. Nem kísértem ki az állomásra.

Bizonyára megérkezett, mert nem jött vissza – hümmögött talányosan.

– Bocsnatott kérek, de megkérdezhetem, hogy Ön, kedves uram, mióta vár a buszra – kérdezte a férfi. Úgy értem, hány éve?

– Régóta. Ne emlegesse nekem az éveket. Én nem mérem az időt, és azt tanácsolom, Ön se tegye. Az ilyen okvet-

lenkedő alakok miatt, mint maga, a végén mindnyájan lemaradunk a buszról.

– Elnézést kérek, csak nemrég kezdtem a várakozást, nem ismerem a szabályokat – szabadkozott az illető.

– Pofa be. Ez a szabály – morogtak a kalaposok.

A tömeg lassan, zúgolódás nélkül széteszlott.

– Menjünk sörözni – javasolta egy pörgelkalapos.

– Menjünk – visszhangozták a sapkások.

Ötszázmillió háromszázhuszonnyolcezer négyszáznegyvenhét üveg sört ittak meg aznap este megérdemelten, hat óra tíz perckor a kalaposok és a sapkások.

Amikor valamikor megállt a tömeg előtt a busz, senki sem csodálkozott, mások élettapasztalatából tudták, hogy a kitartó várakozás mindig elnyeri a jutalmát. Vagy majdnem mindig. Most rajtuk a sor. Van igazság és méltányosság ezen a világon. A busz valahonnan jött, és egyszer csak ott csillogott feketén.

– Miért fekete ez a busz, a boldogság színe a rózsaszín, ebből következik, hogy a boldogságbusz rózsaszínű kell hogy

PAPP KINCSES EMESE

A boldogságbusz este

legyen, nem is tudom, hogy felszálljak-e – méltatlankodott egy úri hölgy.

– Hagyja hölgyem a színszimbolikát, a magácska haja is ősz, mégis szőke – replikázott egy tudós férfiú. És közlöm kegyeddel, kiderítettem, hogy a rózsaszín a szexuálisan eltévelyedett férfiak, a buzik, a meleg színe. Én férfi vagyok. Férfias. Nagyon is férfiasan, keményen férfi.

– Ön nemzetiszocialista fasiszta liberális kommunista – vágott közbe egy másik tudós férfiú, aki elalvás előtt Hamvas Bélával mulatta az időt.

A sofőr viszont elegáns, rózsaszínű szmokingot viselt és rózsaszínű cilindert, és rózsaszínű pergamentekercset csomagolt ki könnyed mozdulattal, ami megnyugtatólag hatott a zaklatott lelkiállapotú hölgyre.

– Uraim és hölgyeim! – olvasta halkán mennydörgő hangon. A boldogságbusz, mint mindig, este hatkor indul. Indulás előtt felolvasom Önöknek Happystenünk szózatát.

– Halljuk! Halljuk! – dübörgött a tömeg.

– Örömmel tudatom hálás népemmel, hogy az elhagyott és megcsalt asszonyok, alkoholisták, kábítószeresek, perverzek, mániákusok, fetisiszták, szado-mazochisták, pederaszták, transzvesztiták, a metafizika és a feng shui megszállottai, tehetségtelen költők, exhibicionisták, dilettánsok, nekrophiliások és kleptomániások szerencsésen megérkeztek, kigyógyultak és meggyógyultak. Boldogságuk határtalan, határok nélküli és túli.

A hatalmas tapsvihartól feltámadó szél megremegtette a boldogságbuszt.

A sofőr kegyes mozdulattal leintette a tömeget. Elég. Elég már. Eleget tapsoltak. Unom.

– Amint azt Önök, tisztelt uraim és hölgyeim, jól tudják, ez a busz tematikus busz. Célrányoson válogatunk és teljes bizonyossággal szállítjuk kedves utasainkat a boldogság hónapba, melynek neve, tekintettel a globalizáció áldásaira, na, mi, na, mi, na?

– Heppilend, heppilend – örjögött a tömeg.

– A mai járat a következő kategóriába tartozókat szállítja, akikkel szemben természetesen szigorú követelményeket támasztunk. Kérjük, készüljenek a beszálláshoz: ifjú házások esküvői ruhában, a menyasszonyoknak fehér fátyol és mirtuszkoszorú kötelező, középkorú párok külön kispárnával a hónuk alatt, idős házaspárok feketében, a lelki szerelem és az analízis szex közötti kibékíthetetlen ellentmondás miatt csaldótt lányok világoskék farmernadrágban, köldökpearcinggel, úri hölgyek, elegáns ruhájukhoz illő finom, csipkés, selyem kombinéval, húsz és hatvanöt év közötti fiatalberek For ever never Viagra feliratú trikóban, bukott politikusok nyomtatott programfüzettel, tönkrement vállalkozók üres, de valódi bőr pénztárcával, soha le nem doktorált doktoranduszok abszolutóriumú bizonylattal, munkásparasztok báránypőr kucsmában és micisapkában, egymás sarlóját és kalapácsát erősen szorítva, öregemberek karimás kalapban, depressziós tudományos kutatók, valamint kommunikációs antropológusok koponyával a bal kezükben.

Gyógyíthatatlan betegeket nem szállítunk. Nemzetiségre való tekintet nélkül.

– Hurrá! Hurrá! – üvöltött a tömeg. Az ifjú menyasszonyok fátylaikat lobogtatták, a kalaposok magasba röptették fejedőiket, a kalapok vidáman köröztek a levegőben, majd visszapottyantak, pontosan tulajdonosaik feje tetejének közepére. Itt ma csodák fognak történni.

A toronyóra ütött, a busz nagyot szippantott és bekapta a tömeget.

Az időközben megcsalt és elhagyott asszonyok hazabandukoltak, egyenesen a kamrába, és megittak egy deci erős pálinkát, megpofozták kiskorú gyermekeiket, mert a férjükre hasonlítottak.

– Veszek magamnak egy fekete, széles karimájú kalapot, amely a sikeres kisebbségi politikusok egyenkalapja, arról felismernek és a következő buszra fel fognak venni, mondta magának a férfi, aki hajat viselt és határozott, bátor léptekkel követte a hajasokat a kocsmába.

A buszban mindenkinek volt ülőhelye, mivel fárasztó dolog állva a boldogság felé utazni. Hirtelen kigyúlt egy fénytábla: A gép-kocsi-jár-mű-vezető autonóm személyiség. Ingerelni, kérdésekkel piszkálni szigorúan tilos és életveszélyes! Az utasok közötti verbális és nonverbális kommunikáció megengedett, sőt a hosszú útra való tekintettel javasolandó!

– Mi az, hogy nonverbális? – kérdezte egy vidéki egyetem harmadéves kommunikáció szakos hallgatója.

– Hát az, amit a kezdeddel csinálsz, nem a száddal, te idióta – világosította fel a kommunikáció különböző területein nagy jártasságnak örvendő társa.

– Aha, értem – mondta a fiú és szenvedélyesen belemarkolt a piszeorrú szerelmi csaldótt lány combjai közé, aki egyet sikkantott örömben, mert megvilágosodott benne valami.

– Drágám, édesem, hajolt a fekete szmokingos vőlegény a fehér csipkeruhás menyasszonyhoz. Ma éjjel az enyém lesz. Nem először persze, de mégis csak ez lesz a mi csodálatos nászéjszakánk, ami csak egyszer van az ember életében. Előlegként kapsz tőlem egy égő csókot. Emeld fel a fátylad!

A fátylak fellebbentek.

– Mik ezek a ráncok az arcodon, petyhüdt és sárga a bőröd, vénasszony lettél az esküvőnk napján, becsaptál – hüledeztek a vőlegények. Majd üvöltöni kezdtek falkában, mint a farkasok.

– Te meg kopasz vagy és kövér. Biztos, hogy hozzád mentem feleségül? – csipogták a menyasszonyok.

– Nem Ön az én férjem véletlenül? Olyan ismerős – fordultak a nők a jóképű, izmos fiatalberekhez.

– Nem, szívi, én a szeretőd vagyok négy éve – mondták az ifjak és büszkén megfeszítették izmaikat.

– Akkor átülök melléd – ugrottak fel boldogan a nők.

– Ide nem, szívi. Ez a hely foglalt. A tegnap szakítottunk, meguntalak. A következő megállóban felszáll a feleségem. Mindent bevallottam és megbocsájtott nekem – tiltakoztak az izmos fiatalberek.

(A novella teljes egészében

a www.irodalmijelen.hu honlapon olvasható)

Kiadja az Occident Média Kft.

Igazgató: Szőke L. Mária

Szerkesztőség és kiadó:

310085 Arad, Eminescu utca 55-

57.

tel.: 0040/257/280-751,

0040/257/280-596 (fax),

<http://www.irodalmijelen.hu>,

ij@irodalmijelen.hu.

ISSN: 1584-6288

Munkatársak:

Böszörményi Zoltán (főszerkesztő),

Szűcs Géza, Onagy Zoltán,

Weiner Sennyey Tibor,

Bege Magdolna

Anyagaink utánkölésére csak

a forrás megjelölésével.

Eddig nem közölt írásokat

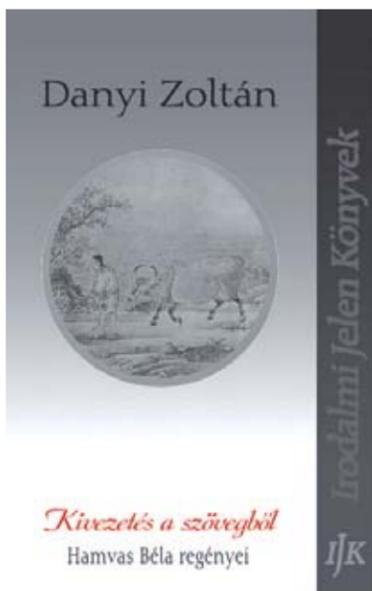
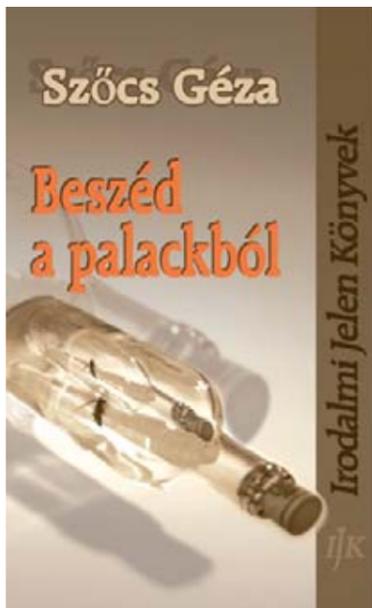
fogadunk csak el.

Hirdetéseket a kiadó címén

veszünk fel.

Irodalmi Jelen

Böszörményi Zoltán: Az éj puha teste

Böszörményi Zoltán regénye, *Az éj puha teste* minden szempontból rászolgál a „nagy” jelzőre – a terjedelem, a művészi kivitelezés, a nyelvezet igényessége, a magával ragadó fordulatossággal, a kiegyensúlyozott kompozíció, a kor- és társadalomrajz élessége, típusos alakított igazi hús-vér, jól megformált szereplői tekintetében egyaránt. Az olvasó nem tud szabadulni attól a benyomásától, amely olvasás közben lépten-nyomon felmerül benne: a szerző bizonyára közlekedik és tapasztalatból ismeri azt a közeget, azokat az embereket, amelyet, akiket regényében megörökít – ezért válik a mű élővé, hitelessé és emlékeztetővé.

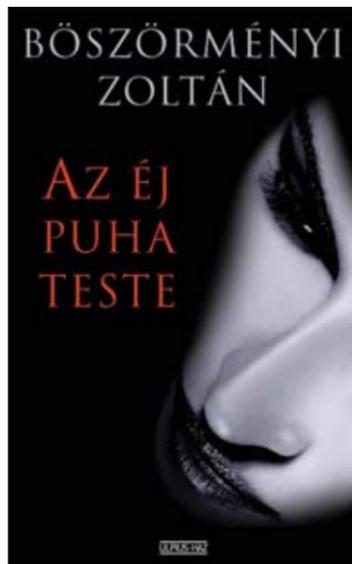
A történetet hosszú, ravasz és bonyolult, párhuzamosan sok szereplő története fut. A központi figura, Tamás, regényt olvas a tengerentúlról tartó repülőn, egy krimi, amellyel az olvasó Tamással együtt ismerkedik meg. Igen jó ötletnek bizonyul a műfajválasztás: a regénybeli regényben ugyanis benne van a klasszikus krimi minden izgalma, mégis jóval több az egyszerű, megszokott bűnügyi történetnél: szereplői az ábrázolt társadalom tipikus alakjai, hangulatvilága rávetül a tulajdonképpeni regény történéseire.

A regény olvasása közötti „szünetekben” leperreg az olvasó előtt Tamás eddigi élete, gyermek- és ifjúkori emlékekkel, epizódokkal: a ház, ahol felnevelkedett (elég jó egyénített) lakóival, veszekedő szülei, a fiatal ember munkába állásával, lányokhoz fűződő baráti és szerelmi kapcsolataival, megismerkedése feleségével. Kiderül: Tamásnak politikai indíttatású hatósági zaklatás miatt kellett elhagynia családját, két kisgyermekét, hogy az átmeneti lágerélet után új hazában, az

óceánon túl – közelebből meg nem határozott helyen – keressen megélhetést, s majdan családja számára boldogulást. Tanúi lehetünk új hazájában első lépéseinek, a kenyérkeresésre tett erőfeszítéseinek, családjá, gyermekei utáni vágyakozásának, a beilleszkedés nehézségeinek és első sikereinek. Szerencsés véletlen folytán olyan emberekre talál, akik segítik a merőben idegen világban való tájékozódásban, abban, hogy szembenézzen a beilleszkedés számtalan nehézségével. Ismeretsége okán egy neves újságíróval bekerül egy olyan körbe, amely egy friss bevándorolt számára alighanem megközelíthetetlen lenne, s bepillantást nyerhet a polgári felső középosztály gondolkodásmódjába, életvitelére, a politika és az üzleti élet, a sajtó bugyraiba. Megtapasztalja, hogy kíméletlen, gyakran képmutató ez a világ minden vonatkozásában, amelyet leginkább az érdek és a pénz utáni hajszája ural, ami erősen rányomja bélyegét az emberek viszonyára minden tekintetben, a nő-férfi kapcsolatot, nem érdeklődik is beleértve.

Ezzel a primér – számtalanszor meg-megszakított – történettel párhuzamosan a másik regény fut (amelyet Tamás a repülőn olvas), más hősökkel és más történetekkel, amelyek azonban, a bravúros szerkesztésnek tulajdoníthatóan, végül ugyanazon világ egy másik oldalát rögzítik, így az olvasónak az a benyomása, hogy egyetlen, népes szereplőgárdát megmozgató, sok szálon futó, végül egyetlen hatalmas freskóba szervesül a történetet követ.

A tekintélyes terjedelmű (650 oldalas) könyv végig érdekfeszítő, és nem csak azért, mert krimibe illő epizódokban (meleg férfi meggyilkolása szerelemföltételből, halálos gépkocsi-

baleset, repülőszerecséltenség stb.) bővelkedik – amelyeket azonban a szerző távolról sem „l'art pour l'art”, nem csak az érdekesség kedvéért illesztett a történetbe. Mindennek – a szerelemnek, az árulásnak, a misztikumnak, az érzelmenek, a bölcsességnek, a komédiának és tragédiának – jól meghatározott helye és szerepe, rendeltetése van egy felsőbb rendező elv szolgálatában. Rendkívül érdekes a számos, sok-sok típust képviselő szereplő megjelenítése, cselekedeteik jellemzése, indoklása (gyakorta saját magukat elemzik), végül a hatalmas cselekményfolyam szálainak elvarrása úgy, hogy az olvasóban ne maradjon hiányérzet, de egy esetleges folytatást sem kizárva.

A szerző egyébként mindent a legapróbb részletekig ábrázol, így olvasás közben mindent „láthatunk” is. Ebből (is) eredendően filmszerű: garantáltan remek thrillert lehetne forgatni belőle.

EURÓPAI DIGITÁLIS KÖNYVTÁR. Az Európai Bizottság 2005-ben tette közzé a digitális könyvtár létrehozására irányuló kezdeményezését azzal a céllal, hogy mindenki számára hozzáférhetővé váljon Európa kulturális és tudományos öröksége. Idén augusztusban a Bizottság arra kérte a tagállamokat, hogy „fokozzák erőfeszítéseiket” az európai digitális könyvtár állományának gazdagítása érdekében, vagyis szánjanak több pénzt a digitalizálás finanszírozására, valamint intézkedjenek a szerzői jogi akadályok felszámolása ügyében. Európa digitális könyvtára november 20-án kezdte meg működését. (www.europeana.eu) Az informatikai hátteret a Koninklijke Bibliotheek, a holland nemzeti könyvtár lenne hivatott biztosítani, ám percekkel az indítás után kiderült, hogy alaposan elszámították magukat. Óránként ötmillió látogatót még képesek lennének kiszolgálni, de miután óránként 20 millióan próbáltak kattintani az Europeana internetes címére, világossá vált, hogy a számítógépes kapacitást nagyságrendekkel kell bővíteni. A szerverek nem bírták az érdeklődők hatalmas rohamát, a számítógépes rendszer összeomlott, és elképzelhetőleg akár december közepéig elérhetetlenné vált az interneten az Europeana.

AFGÁN SZÁRMAZÁSÚ ÍRÓ KAPTA A GONCOURT-DÍJAT. Az afgán származású Atiq Rahimi *Syngué sabour (A türelem próbaköve)* című regénye kapta a legrangosabb francia irodalmi díjat, a Goncourt-t. Az afgán-francia kettős állampolgárságú, 46 éves filmrendező-írónak ez az első franciául írt műve, előző három regényét perzsául írta. A sallangoktól mentes, költői nyelven megírt *Syngué sabour* egy, a társadalmi, vallási és házastársi elnyomás alól felszabaduló afgán nő vallomása. A másik legjelentősebb francia irodalmi díjat, a Renaudot-t a zsüri a guineai Tierno Monénembo *Le roi de Kahel (Kahel királya)* című regényének ítélte oda.

A VILÁG LEGDRÁGÁBB KÖNYVE NEW YORKBAN. A világ leggyönyörűbb és legdrágább (ára 130 ezer dollár) könyvének tartott, kézzel készült, márványborítású, 31 kilogramm súlyú kötetet bárki megcsodálhatja a világ egyik legnagyobb közönyvtárában, a New York Public Libraryben.

A Michelangelo munkásságát bemutató kötet a bolognai FMR kiadónál jelent meg. Hat hónapig készült, alkotói a reneszánsz Itáliában kidolgozott könyvművészeti technikákat alkalmazták. Papírja az egyik legrégebbi olasz papírmalomból származik, ahonnan Picasso rendelte a vázlattömböt és a fes-

tőpapírt. Fedőlapja egy dombormű fehér márványból, abból a carrarai fajtából, amely Michelangelo kedvence volt. A kötéshez használt másik anyag kézi munkával készült vörös selyembárony egy dél-olaszországi műhelyből, ahonnan egyebek között a New York-i Metropolitan és a milánói Scala vásárolja a színpadi függönynek való anyagot.

A könyv címe Michelangelo – La Dotta Mano (Michelangelo – A bölcs keze). A reneszánsz mester keze alól kikerült valamennyi művet – szobrot, rajtot, festményt, épületet és költeményt – bemutatja. A több száz kép közé szerkesztett szöveg Giorgio Vasari, a művészettörténet-írás megalapítójának, Michelangelo kortársának és életrajzírójának, illetve Antonio Paluccinak, a vatikáni múzeum jelenlegi igazgatójának a munkája.

„Provokációnak szántam ezt a könyvet” – mondta Marilena Ferrari, a művészeti albumokra szakosodott FMR alapító-tulajdonosa. „Az internet tönkreteszi a könyvet. Az internet miatt a könyv elveszíti az önazonosságát, az identitását. Az internet a könyvet modern formája, megrövidíti a könyvek életét, eltünteti őket, alighogy megjelennek” – mondta a kiadó vezetője, aki a provokáció részeként 500 évre szóló garanciát vállalt a vaskos kötetre. (Forrás: MTI)

JÖVŐRE FELTÁRUL A SZÉF. Az irodalmi világ egyik legféltettebben őrzött titka rejlik egy svájci bank széfjében immár három évtizede, azonban jövőre minden jel szerint a titok feltárul a nagyközönség számára. A Lolita szerzőjének, Vlagyimir Nabokovnak a fia ugyanis bejelentette, hogy szándékában áll megjelentetni édesapja utolsó, befejezetlen regényét, a szerző végakarata ellenére is, amely szerint már réges-rég el kellett volna égetni a kéziratot.

A *The Original Of Laura* (A Laura eredetije) címet viselő művet 138 katonára írta az orosz-amerikai szerző a kórházi ágyon. Közvetlenül halála előtt, 1977-ben megígértette feleségével, Verával, hogy elégeti a kéziratot, azonban az asszony nem tudta rávenni magát a dologra.

Vera halála után a jogok Nabokov fiára szálltak, aki most a publikálás mellett döntött. A 73 éves Nabokov azt mondta a BBC riportérének: „Apám elmondta nekem, melyek a legfontosabb művei, és Laura közöttük szerepelt. Az ember nem ad címet egy olyan könyvnek, amelyet meg akar semmisíteni. Szerintem apám csak a halállal farkasszemet nézve jutott erre a szélsőséges gondolatra. Ha életben marad, minden bizonnyal befejezi a regényt.” (Forrás: Új könyvpiac)

Kulturális hírek

Lapszámunk szerzői

Anavi Ádám – 1909-ben született Tordán, költő, színműíró, 1928 óta publikál hazai lapokban, jelenleg Temesváron él. Legutóbbi kötete: *Kepler* (2006).

Ayhan Gókhán – 1986-ban született Budapesten. Édesanyja magyar, édesapja török anyanyelvű. Évek óta foglalkozik irodalommal, írásait a Népszabadság, Parnasszus, Élet és Irodalom, Kortárs, és a Magyar Napló is közölte. A Használati utasítás c. antológia szerzője. Az Irodalmi Jelenben most több versét is megismerhetik, köztük azt is, amit a Tokaji Írótábornak ajánlott.

Czegő Zoltán – 1938-ban született Bukarestben, költő, író. Legutóbbi kötete: *Időrianás* (2007).

Eszteró István – 1941-ben született Végváron, tanár, költő, az Irodalmi Jelen munkatársa. Legutóbbi kötete: *Egy könnyű garni* (2005).

János András – 1960-ban született Székelyudvarhely. 1983-ban Kanadában telepedett le. 1984 óta Észak-Amerikában közölt magyar kiadványokban. 2004-től a székelyudvarhelyi Star rádió reggeli műsorában, a Vekkerben, naponta sugározzák hétfőtől-péntekig egy naplójegyzetét. 2007 januárjában visszatért szülővárosába.

Jámber Gyula – 1944-ben Kárászteleken született, újságíró.

Papp Kincses Emese – 1943-ban született Marosvásárhelyen, egyetemi oktató. Legutóbbi kötete: *Ha meglebben a Függöny* (2007).

Simó Márton – 1963-ban született Urinkányban, vállalkozó, szerkesztő, író. Legutóbbi kötete: *Bozgor III.* (2007).

Szabó Foařta – 1942-ben született Szörényváron. Több mint 30 vers-, esszé-, próza és publicisztikai kötet szerzője. Versei magyarul is megjelentek Eszteró István fordításában: *Concertino* (2007).

Varga László – 1985-ben született Margittán. A Perspektíva nevű diáklap szerkesztője.

Weiner Sennyei Tibor – 1981-ben született Egerben, költő, alkimista. Legutóbbi kötete: *Versek a kisházból* (2007).